

Redaktionelt forord

Siden den økonomiske krise satte ind i slutningen af 2008, er ledigheden steget, og det er især de yngre generationer, der er ramt. Ingen anden aldersgruppe har en ledighed, der kan måle sig med ledigheden for unge under 30 år. Samtidig skræmmer historien fra sidste gang ungdomsarbejdsløshed satte rekord i 80'erne og 90'erne. En del af de unge, der røg ud i langtidsledighed dengang, har været præget af dårlig arbejdsmarkedstilknytning i store dele af deres voksne arbejdsliv. For unge er det alfa og omega, at overgangen til arbejdsmarkedet bliver så gnidningsfri som muligt. Der er kun få chancer for at få fodfæste på arbejdsmarkedet. Unge har langt mindre erhvervs erfaring end andre på arbejdsmarkedet, der kæmper om de samme job, og for nyuddannede kommer der tilmed endnu flere ud med samme uddannelse hvert år.

Dette nummer af Samfundsøkonomen sætter fokus på ungdomsarbejdsløshed både i dansk og international sammenhæng. Der sættes fokus på unges ledighedsproblemer generelt og på nyuddannede, som måske havner i en længerevarende ledighedsperiode dårligere lønnede job, fordi de springer ud som nybagte kandidater midt i en krisetid. To bidrag sætter fokus på ungdomsledigheden rundt omkring i Europa og giver et billede af både generelle træk ved ungdomsledighed og ved særlige træk, der kan tilskrives strukturer og systemer i de enkelte lande.

Ledighed blandt nyuddannede er dobbelt ærgerlig. Den investering, som samfundet har gjort ved at uddanne unge, sættes i nogen grad på spil. Artiklen af *Mie Dalskov Pihl* viser konsekvenserne af længerevarende ledighed blandt nyuddannede både på individniveau og for samfundet. Ledigheden blandt nyuddannede sætter så alvorlige ar på cv'et, at det koster både på lønnen og beskæftigelsen, mange år efter at de nyuddannede gik ud i ledighed. Artiklen viser, at det især for faglærte og akademikere er dyrt at starte karrieren med at være ledig. Ud fra den aktuelt høje dimittendledighed finder artiklen, at samfundet går glip af næsten 800 mio. kr. i tabt velstand i løbet af de næste 10 år set i forhold til dimittendledighedsniveauet før krisen som følge af lavere strukturel beskæftigelse og lavere timeløn til de, der går direkte ud i ledighed i disse år. På den

offentlige saldo betyder den aktuelle høje dimittendledighed en forværring på godt 0,5 mia. kr. som resultat af udgifter til dagpenge samt mindre skatteindbetalinger.

Artiklen af *Mette Kildegaard og Asbjørn Knudsen* undersøger, hvad det betyder for nyuddannede akademikere at færdiggøre deres uddannelse under en lavkonjunktur, når man ser på hele årgangen af nyuddannede. I mange andre lande har man fundet, at det at dimittere under en lavkonjunktur »forfølger« de nyuddannede i mange år, men som artiklen viser, er der i Danmark ikke tegn på, at der er en vedvarende negativ effekt af at dimittere under en lavkonjunktur på lønnen og beskæftigelsen. Der er dog tegn på kortvarige negative effekter på beskæftigelsen, men inden for en årrække forsvinder effekterne. Det smidige danske arbejdsmarked er en af forklaringerne på, at danske dimittender ikke rammes så hårdt af at færdiggøre under en lavkonjunktur.

Ungdomsledigheden i Danmark er steget markant siden krisens begyndelse i 2008, men de unge i de sydeuropæiske og de baltiske lande er langt hårdere ramt. *Per Kongshøj Madsen* viser i sin artikel, de store forskelle i ledigheden, der er i de europæiske lande. Overalt er de unges ledighed større end de voksnes, og det er tydeligt, at jo hårdere et land rammes af økonomisk krise, jo vanskeligere er det for de unge at etablere sig på arbejdsmarkedet. I Spanien og Grækenland er ungdomsledigheden exceptionelt høj, og i Italien er der - ud over en meget høj ledighed - en stor gruppe inaktive unge, der hverken er i uddannelse eller i beskæftigelse. *Ole Jess Olsen* ser i sin artikel nærmere på problemerne i Italien og Spanien og peger ligesom *Per Kongshøj Madsen* på, at beskæftigelsesproblemerne for Europas unge ikke alene skyldes konjunkturerne. Reguleringer, der beskytter den eksisterende arbejdskraft, manglende overensstemmelse mellem de unges skolemæssige kundskaber og arbejdsmarkedets krav og mangel på tiltag, der støtter overgangen mellem skole og arbejdsmarkedet, er ifølge forfatterne væsentlige årsager til, at de unge rammes så hårdt af krisen. Begge forfatter peger på nødvendigheden af en aktiv arbejdsmarkedsindsats, der også bidrager til at afhjælpe de unges beskæftigelsesproblemer.

Den aktive ungeindsats er temaet for *Thomas Bredgaards* artikel. Der er foretaget få egentlige effektevalueringer af beskæftigelsesindsatsen for de unge. I *Thomas Bredgaards* artikel præsenteres resultaterne fra en række kvalitative studier fra 3 konkrete lokale projekter for unge med problemer ud over ledighed. Studierne peger på, at en virksom indsats er et komplekst samspil af aktiviteter og mekanismer, hvor de væsentligst elementer er individuelle og fleksible indsatser, der gennemføres i et trygt og tillidsfuldt miljø.

Per Vejrup Hansen beskæftiger sig i sin artikel med unge i den diametralt modsatte ende at uddannelsesspektret. Her gælder det lønudviklingen for de ph.d.-uddannede inden for områderne naturvidenskab og teknik. På disse områder steg optaget af ph.d. studerende betydeligt efter 2003, og forfatteren rejser spørgsmålet om, hvorvidt det har været en fornuftig uddannelsesinvestering. Analyser viser, at ph.d.ernes relative løn falder

i den periode, hvor antallet af dimittender forøges. Det kan være et udtryk for, at der er flere ph.d.-uddannede, end der er ph.d.-job, og der derfor er foretaget et overinvestering i disse uddannelser.

Uden for nummerets tema drøftes i sidste artikel den danske velfærdsmodel. Modellen betegnes som universel, fordi velfærdsydelse tildes alle uafhængigt af indkomst. Det universelle element sikrer ifølge modellens fortalere bred politisk opbakning. Indkomstgraduerede ydelser vil udhule velfærdsmodellens politiske legitimitet og føre til ringere ydelser også for de dårligst stillede. *Jørn Henrik Petersen* angriber dette argument som både empirisk og teoretisk svagt funderet. Der findes alternative begrundelser for befolkningens opbakning til et højt velfærdsniveau, som er fuldt forenelige med indkomstgraduerede ydelser.